

Брюксел, 24 септември 2025 г.
(OR. en)

13152/25

AG 141	COMPET 911
INST 261	CULT HERIT 16
SOC 622	EMPL 410
COH 176	STATIS 65
SUSTDEV 70	PTOM 15
ECOFIN 1234	FREMP 247
BUDGET 24	GENDER 175
DEVGEN 157	ANTIDISCRIM 84

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от
г-жа Martine DEPREZ, директор

Дата на получаване: 5 септември 2025 г.

До: Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на
Европейския съюз

№ док. Ком.: C(2025) 6015 final

Относно: СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА
относно Европейската гражданска инициатива „Политиката на
сближаване в полза на равенството между регионите и на
устойчивостта на регионалните култури“

Приложено се изпраща на делегациите документ C(2025) 6015 final.

Приложение: C(2025) 6015 final

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 3.9.2025 г.
C(2025) 6015 final

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

относно Европейската гражданска инициатива „Политиката на сближаване в полза на равенството между регионите и на устойчивостта на регионалните култури“

1. ВЪВЕДЕНИЕ: ГРАЖДАНСКАТА ИНИЦИАТИВА

Съгласно член 11, параграф 4 от Договора за Европейския съюз (ДЕС) Европейската гражданска инициатива (ЕГИ) дава възможност на гражданите на ЕС да приканят Европейската комисия да представи предложение за юридически акт на Съюза с цел прилагане на Договорите на ЕС. За тази цел те трябва да съберат подписи от поне един милион граждани на ЕС и да достигнат изискваните минимални прагове в поне седем държави членки. В Регламент (ЕС) 2019/788¹ („Регламент относно ЕГИ“) се определят подробни правила за ЕГИ.

„Политиката на сближаване в полза на равенството между регионите и на устойчивостта на регионалните култури“ е единадесетата ЕГИ², представена на Комисията за разглеждане, след като е достигнала праговете, изисквани от ДЕС и Регламента относно ЕГИ. Това е и първата успешна инициатива, която ще бъде разгледана от Комисията в рамките на мандата ѝ за периода 2024—2029 г.

Организаторите описват своите цели, както следва:

Политиката на сближаване на ЕС следва да обръща особено внимание на регионите с национални, етнически, културни, религиозни или езикови особености, които са различни от тези в заобикалящите ги региони.

В такива региони, включително географски зони без структури с административни компетенции, предотвратяването на икономическото изоставане, запазването на развитието и опазването на условията за икономическо, социално и териториално сближаване следва да се извършват по начин, който гарантира запазването на особеностите им. За тази цел тези региони трябва да имат равни възможности за достъп до различните фондове на ЕС и запазването на особеностите им и правилното им икономическо развитие трябва да бъдат гарантирани, така че да може да бъде поддържано развитието на ЕС и да бъде запазено неговото културно многообразие.

В приложение, придружаващо искането им за регистрация, организаторите представиха няколко предложения за постигане на целите на ЕГИ:

1. Определяне в правен акт на ЕС на понятието „региони с национални/етнически малцинства“ или просто „национални региони“, т.е. „региони с национални, етнически, културни, религиозни или езикови особености, които са различни от тези в заобикалящите ги региони“.
2. Освен определянето на понятието „национални региони“ правният акт, който ще бъде изготвен от Комисията, трябва също така изрично да посочва тези региони, като взема

¹ Регламент (ЕС) 2019/788 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. относно европейската гражданска инициатива (ОВ L 130, 17.5.2019 г., стр. 55—81; ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/788/oj>).

² https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2019/000007_bg.

предвид критериите в изброените международни документи³ и волята на засегнатите общности.

3. Разширяване на списъка на най-необлагодетелстваните региони, посочен в член 174 от Договора за функционирането на Европейския съюз, за да се включат нови категории, като например региони с различни национални, езикови и културни особености, наричани региони с национални/етнически малцинства.
4. Гарантиране, че фондовете на Съюза не се използват по начин, който би променил етническия състав, регионалната идентичност или културното наследство на националните региони. Това включва предотвратяване на използването на фондовете на Съюза за подкрепа на политики за заетост, които насърчават установяването на работна сила с различен културен или езиков произход.
5. Отчитане на езиковите, етническите и културните граници при съставянето на общата класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS). Групата на организаторите предлага тези граници да отразяват волята на автохтонните общности, изразена чрез местен референдум преди определянето на границите на регионите.
6. Гарантиране, че държавите членки спазват своите международни ангажименти по отношение на националните малцинства. Организаторите смятат, че неспазването на тези ангажименти би представлявало нарушение на ценностите, изброени в член 2 от Договора за Европейския съюз, което потенциално би задействало производство за установяване на нарушение, както е посочено в член 7.

Организаторите поискаха от Комисията да регистрира инициативата на 18 юни 2013 г. Първоначално Комисията отказа да регистрира предложената ЕГИ⁴, като посочи, че предметът ѝ очевидно не попада в обхвата на правомощията на Комисията да представи предложение за правен акт на Съюза за целите на прилагането на Договорите. Въпреки това, след решението на Съда по дело C-420/16 P⁵, на 7 май 2019 г. Комисията регистрира инициативата, макар и с резерви. В член 1, параграф 2 от решението за регистрация⁶ се посочва, че изявления в подкрепа на инициативата могат да бъдат събирани само „въз основа на разбирането, че нейната цел е изготвянето на предложения на Комисията за правни актове, които да определят задачите, приоритетните цели и организацията на структурните фондове, при условие че действията, които ще бъдат финансирани, водят до засилване на икономическото, социалното и териториалното сближаване на Съюза“.

³ Изброените документи са: Препоръка 1811/2007 на Съвета на Европа относно регионализацията в Европа; Рамковата конвенция за защита на националните малцинства; Препоръка 1201/1993 на Съвета на Европа; Европейската харта за регионалните или малцинствените езици; Препоръка 1334/2003 на Съвета на Европа; конституционни традиции, общи за държавите членки; съдебната практика на Съда на Европейския съюз и на Европейския съд по правата на човека; Член 3 от ДЕС; Член 167 от ДФЕС.

⁴ Решение на Комисията C(2013) 4975 от 25 юли 2013 г.

⁵ Решение на Съда от 7 март 2019 г. *Balázs-Árpád Izsák и Attila Dabis/Европейска комисия*, дело C-420/16 P, ECLI:EU:C:2019:177. Организаторите, подкрепяни от Унгария, подадоха жалба до Общия съд за отмяна на отказа на Комисията да регистрира ЕГИ (дело T-529/13). Общият съд отхвърли жалбата. След това организаторите обжалваха решението пред Съда (дело C-420/16 P), който отмени решението на Общия съд по дело T-529/13 и Решение C(2013) 4975 на Комисията.

⁶ Решение (ЕС) 2019/721 на Комисията от 30 април 2019 г. относно предложената гражданска инициатива, озаглавена „Политиката на сближаване в полза на равенството между регионите и на устойчивостта на регионалните култури“ (нотифицирано под номер C(2019) 3304), ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2019/721/oj>.

Освен това в съображение 5 от решението за регистрация се посочва, че „правни актове на Съюза за целите на прилагането на Договорите могат да бъдат приемани за определянето на задачите, приоритетните цели и организацията на структурните фондове, което може да включва и групиране на фондовете в съответствие с член 177 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС)“.

Следователно разглеждането на тази ЕГИ от страна на Комисията се основава единствено на регистрираното съдържание, а не на общия характер на целите на инициативата, определени от групата на организаторите. Квалифицираната регистрация на ЕГИ беше потвърдена от решенията на Общия съд⁷ и на Съда⁸.

След проверката на изявленията за подкрепа от органите на държавите членки, която приключи през 2022 г., на 4 март 2025 г. организаторите официално представиха ЕГИ на Комисията⁹. На същата дата Комисията публикува съответното известие, потвърждаващо валидността на инициативата в регистъра на ЕГИ. Те доразвиха целите на инициативата по време на среща с Комисията на 25 март 2025 г. и в писмено становище след това заседание, както и по време на публично изслушване, организирано от Европейския парламент на 25 юни 2025 г. Освен това на 10 юли 2025 г. в Европейския парламент се проведе разискване в пленарна зала относно ЕГИ.

В настоящото съобщение са изложени анализът и заключенията на Комисията относно инициативата и всички действия, които тя възнамерява да предприеме в отговор на инициативата в съответствие с член 15, параграф 2 от Регламента относно ЕГИ.

2. КОНТЕКСТ

2.1. Съществуваща правна рамка

Политика на сближаване на ЕС

С общ бюджет от 392 милиарда евро за програмния период 2021—2027 г. политиката на сближаване е основната инвестиционна политика на Европейския съюз за изпълнение на заложената в Договора цел за укрепване на икономическото, социалното и териториалното сближаване.

⁷ Решение на Общия съд от 10 ноември 2021 г., *Румъния/Комисия*, дело T-495/19, EU:T:2021:781.

⁸ Решение на Съда от 22 февруари 2024 г., *Румъния/Европейска комисия, Унгария*, дело C-54/22 P, ECLI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/2387/oj>.

⁹ Тази ЕГИ беше регистрирана съгласно Регламент (ЕС) № 211/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 г. относно гражданската инициатива, ECLI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/211/2020-01-01> (първия регламент относно ЕГИ). В първия регламент относно ЕГИ не е определен краен срок, в рамките на който организаторите трябва да представят валидната си инициатива за разглеждане от Комисията.

Съгласно член 174 отДФЕС, за да укрепи своето икономическо, социално и териториално сближаване, Съюзът се ангажира с „намаляване на неравенството между нивата на развитие на различните региони и изостаналостта на най-необлагодетелстваните региони“ и че специално внимание се обръща на „селските райони, на районите, засегнати от индустриалния преход, както и на регионите, които са засегнати от сериозни и постоянни неблагоприятни природни или демографски условия, като най-северните региони с много ниска гъстота на населението и островните, трансграничните и планинските региони“.

Политиката на сближаване е от полза за всички региони на ЕС, като има за цел да стимулира създаването на работни места, да повиши конкурентоспособността на предприятията, да укрепи икономическия растеж и устойчивото развитие, както и да подобри качеството на живот на гражданите на ЕС.

Тя се осъществява чрез четири специални фонда за програмния период 2021—2027 г.: Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), чрез който се инвестира в социалното и икономическото развитие на всички региони в ЕС; Кохезионния фонд, чрез който се инвестира в околната среда и транспорта в по-малко проспериращите държави от ЕС; Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+), чрез който се предоставя подкрепа за работните места и се създава справедливо и социално приобщаващо общество в държавите от ЕС; и Фонда за справедлив преход (ФСП), чрез който се предоставя подкрепа на регионите, които са най-силно засегнати от прехода към неутралност по отношение на климата.

Териториална насоченост

Политиката на сближаване е замислена със силен териториален акцент. По-голямата част от финансирането по линия на политиката на сближаване е съсредоточено върху по-слабо развитите държави и региони, за да им се помогне да се развиват икономически и да настигнат по-развитите региони. За да се намалят съществуващите икономически, социални и териториални различия, ЕС помага на всички граждани, независимо от това къде живеят, като същевременно увеличава потенциала за растеж на Съюза.

Политиката на сближаване също така предоставя на териториите специални инструменти за грижи или инвестиции за справяне с конкретни проблеми. От тях се възползват: гранични региони и райони, участващи в трансгранично сътрудничество; градски райони; отдалечени, планински, островни и слабо населени райони; и най-отдалечени региони.

Най-отдалечените региони се ползват от специални мерки и допълнително финансиране, чрез които да се компенсират тяхното структурно социално и икономическо състояние заедно с постоянните ограничения, произтичащи от факторите, посочени в член 349 отДФЕС. Северните региони с много ниска гъстота на населението се ползват от специални мерки и допълнително финансиране, чрез които да се компенсират сериозните неблагоприятни природни или демографски условия, посочени в член 2 от Протокол № 6 към Акта за присъединяване от 1994 г.

Политиката на сближаване обаче не се отнася само до териториалната подкрепа. Тя оказва силно въздействие в много области. Нейните инвестиции спомагат за постигането на много цели на политиката на ЕС и допълват други политики и фондове на ЕС, свързани

например с образованието, заетостта, енергетиката, околната среда, единния пазар, научните изследвания и иновациите.

Спазване на хоризонталните принципи

Политиката на сближаване трябва да се прилага при пълно зачитане на хоризонталните принципи, заложи в Договорите на ЕС, а именно:

- Член 2 от ДЕС, с който се установяват първостепенните ценности, на които се основава ЕС, включително зачитането на човешкото достойнство, свободата, демокрацията, равенството, правовата държава и правата на човека. В него се подчертава, че тези ценности се споделят от всички държави членки и служат като опора на общество, основано на плурализъм, недискриминация, толерантност, справедливост, солидарност и равенство между половете.
- Член 3 от ДЕС, в който се очертават общите цели на ЕС, включително устойчивото развитие, социалното сближаване и солидарността.
- Член 5 от ДЕС, в който се определят принципите на субсидиарност и пропорционалност, които гарантират, че решенията се вземат възможно най-близо до гражданите на ЕС.
- Член 10 от ДФЕС, в който от ЕС се изисква да се бори с дискриминацията и да насърчава равенството във всички свои политики.

Хартата на основните права на Европейския съюз („Хартата на основните права“) определя правата, свободите и принципите, които ръководят политиките и действията на Европейския съюз. Тя е задължителна за институциите на ЕС и за държавите членки единствено когато те прилагат правото на ЕС¹⁰. В член 21 от Хартата на основните права изрично се забранява дискриминацията на каквото и да е основание, включително пол, раса, цвят на кожата, етнически или социален произход, генетични характеристики, език, религия или убеждения, политически или други мнения, принадлежност към национално малцинство, имотно състояние, рождение, увреждане, възраст или сексуална ориентация, както и дискриминацията, основана на гражданство, в рамките на приложното поле на правото на ЕС.

Развитие на правната рамка на политиката на сближаване

След като искането за регистрация на предложената ЕГИ бе подадено на 18 юни 2013 г., правната рамка, уреждаща политиката на сближаване, претърпя значителни промени. Тези промени доведоха до значително укрепване на задълженията за спазване на хоризонталните принципи, засилен ангажимент за гарантиране на спазването на Хартата на основните права и повишена ангажираност на гражданите.

Основните промени, въведени през програмните периоди 2014—2020 г. и 2021—2027 г., включват:

¹⁰ Член 51 от Хартата на основните права.

- по-голямо зачитане на хоризонталните принципи, включително борбата с дискриминацията: Бяха въведени изрични изисквания към Комисията и държавите членки да предприемат подходящи стъпки за предотвратяване на дискриминацията по време на подготовката и изпълнението на програмите (член 7, член 9, параграф 9, член 15, параграф 2, подточка iii), член 96, параграф 4, буква а), член 96, параграф 7, буква б) и член 125, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013¹¹, както и общите предварителни условия за борба с дискриминацията, включени в част II от приложение XI към същия регламент; и член 9, параграф 3, член 22, параграф 3, буква г), подточка iv) и член 73, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/1060¹².
- По-строги гаранции за осигуряване на спазването на Хартата на основните права: Програмният период 2021—2027 г. се характеризира с по-строги гаранции за зачитането на основните права и спазването на Хартата на основните права, както е видно от хоризонталните отключващи условия в приложение III към Регламент (ЕС) 2021/1060, включително хоризонталното отключващо условие „Ефективно прилагане и изпълнение на Хартата на основните права“, заедно с механизъм за наблюдение на нейното изпълнение, както е посочено в член 15 от същия регламент.
- Подобрена ангажираност на гражданите: Понастоящем гражданите имат по-добри възможности да взаимодействат със своите национални органи благодарение на няколко промени, включително въвеждането на механизми за гарантиране на ефективното разглеждане на жалби, свързани с фондовете (член 74, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 и член 69, параграф 7 от Регламент (ЕС) 2021/1060), участието на партньори (член 5 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 и член 8 от Регламент (ЕС) 2021/1060) и значително повишаване на прозрачността, като на гражданите се предоставя по-добър достъп до информация (вж. например член 5, параграф 3, буква а), член 14, параграф 2, член 26, параграф 2, член 34, параграф 3, буква б), член 48, параграф 1, член 115 и член 125, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013 и член 38, параграф 2, член 38, параграф 4, член 42, параграф 5, член 43, параграф 4, член 44, параграф 7, член 45, параграф 3, членове 46—50 и член 73, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/1060).

Зачитане на културното и езиковото многообразие и недискриминация

¹¹ Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 320; ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/825/2018-11-13>).

¹² Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 159—706; ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj>).

Зачитането на правата на лицата, принадлежащи към малцинства, е една от основополагащите ценности на Европейския съюз, изрично посочени в член 2 от ДЕС¹³. В същия дух борбата с дискриминацията и опазването на културното и езиковото многообразие са сред основните цели на Европейския съюз, посочени в член 3, параграф 3 от ДЕС¹⁴. Освен това в член 21, параграф 1 от Хартата на основните права изрично се забранява всякаква дискриминация въз основа на принадлежност към национално малцинство.

Тези принципи се прилагат за всички политики и действия на ЕС, независимо от областта на действие, включително и за политиката на сближаване. По подобен начин държавите членки са обвързани до степента, в която техните действия в рамките на политиката на сближаване включват прилагане на правото на ЕС в съответствие с член 51, параграф 1 от Хартата на основните права. В случаите, когато не се прилага правото на ЕС, държавите членки запазват общи правомощия да вземат решения относно малцинствата в съответствие със задълженията си съгласно конституционния ред и ангажиментите си, произтичащи от международни споразумения. В това отношение Европейската харта за регионалните или малцинствените езици на Съвета на Европа и Рамковата конвенция за защита на националните малцинства продължават да бъдат съответната правна рамка на международното право за държавите членки, които са подписали и ратифицирали тези споразумения.

По време на програмния период 2021—2027 г., в съответствие с член 9, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/1060, както държавите членки, така и Комисията трябва да предприемат съответните стъпки за предотвратяване на всякаква дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация, във всички фази на програмния цикъл — от подготовката до оценката на програмите. Държавите членки включват в своите програми действия за гарантиране на равенството, приобщаването и недискриминацията¹⁵.

Освен това фондовете не трябва да подкрепят действия, които допринасят за каквато и да е форма на сегрегация или изключване, и в съответствие с член 73, параграф 1 от

¹³ Член 2 от ДЕС: „Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства. Тези ценности са общи за държавите-членки в общество, чиито характеристики са плурализмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между жените и мъжете.“

¹⁴ Член 3, параграф 3 от ДЕС: „Съюзът установява вътрешен пазар. Той работи за устойчивото развитие на Европа, основаващо се на балансиран икономически растеж и ценова стабилност, силно конкурентна социална пазарна икономика, която има за цел пълна заетост и социален прогрес, и високо равнище на защита и подобряване качеството на околната среда.

Той насърчава научния и техническия прогрес. Той се бори срещу социалното изключване и дискриминациите и насърчава социалната справедливост и закрила, равенството между жените и мъжете, солидарността между поколенията и защитата на правата на детето.

Той насърчава икономическото, социалното и териториалното сближаване, както и солидарността между държавите членки.

Той зачита богатството на своето културно и езиково многообразие и следи за опазването и развитието на европейското културно наследство.“

¹⁵ Член 22, параграф 3, буква г), подточка iv) от Регламент (ЕС) 2021/1060.

Регламент (ЕС) 2021/1060 управляващите органи трябва да определят и прилагат прозрачни и недискриминационни критерии и процедури за подбор на операции, като гарантират достъп на лицата с увреждания, равенство между половете и привеждане в съответствие с Хартата на основните права.

Споделено управление

Бюджетът на ЕС, отпуснат за фондовете на политиката на сближаване, се изпълнява при споделено управление в съответствие с член 62, параграф 1, буква б) от Финансовия регламент¹⁶. Това означава, че Комисията и държавите членки споделят отговорността за усвояването на средствата и гарантирането на спазването на правилата и принципите на ЕС.

При споделено управление държавите членки отговарят за подготовката и изпълнението на програмите на подходящото териториално равнище в съответствие със своите институционални, правни и финансови рамки.

В началото на програмния период 2021—2027 г. беше сключено споразумение за партньорство между Комисията и всяка държава членка. В този стратегически документ се посочва как финансирането по линия на политиката на сближаване ще бъде разпределено и използвано на национално равнище, като се отразяват специфичните приоритети и предизвикателства за развитие на всяка държава членка.

Въз основа на споразуменията за партньорство Комисията впоследствие одобри отделни програми, представени от държавите членки. Тези програми са съобразени с регионалните нужди и се разработват в тясно сътрудничество с местните органи и широк кръг от заинтересовани страни, като се гарантира, че са подходящи за справяне със специфични регионални и секторни предизвикателства.

Изпълнението на тези програми подлежи на ясно определени правила и процедури, които гарантират прозрачност, отчетност и ефективно осъществяване на инвестициите на ЕС на място.

Партньорство и многостепенно управление

Партньорството е един от основните стълбове на политиката на сближаване. То изисква от държавите членки да осигурят тясно сътрудничество между публичните органи на различни равнища на управление и широк кръг от заинтересовани страни. Както е описано подробно в член 8, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/1060, партньорите следва да включват: регионални, местни, градски и други публични органи; икономически и социални партньори; научноизследователски организации и университети, когато е целесъобразно; и съответните субекти, представляващи гражданското общество, като например партньорите от областта на околната среда, неправителствените организации и,

¹⁶ Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза (ОВ L, 2024/2509, 26.9.2024 г., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).

което е по-важно в този случай, субектите, отговарящи за насърчаване на социалното приобщаване, основните права, правата на хората с увреждания, равенството между половете и недискриминацията, в които могат да бъдат включени и субекти, представляващи интересите на малцинствата.

Целта на принципа на партньорство е да се помогне на общностите, като се улесни по-доброто идентифициране на съответните им нужди, което води до по-силен колективен ангажимент за постигане на целите на програмите на политиката на сближаване и насърчава чувството за ангажираност сред участващите партньори. Той може също така да спомогне за засилване на подкрепата за общите европейски ценности, като предаде посланието как политиката на сближаване допринася за разбирането и разрешаването на местните проблеми, като по този начин доближи ЕС до хората¹⁷.

Решаващата роля на партньорството беше засилена от Европейския кодекс на поведение за партньорство през 2014 г.¹⁸, който предостави на държавите членки ясни насоки относно начините за включване на съответните партньори по навременен, съдържателен и прозрачен начин. В него се изисква да се обърне специално внимание на включването на групи, които могат да бъдат засегнати от програми, но за които е трудно да им окажат влияние, по-специално най-уязвимите и маргинализирани общности, които са изложени на най-голям риск от дискриминация или социално изключване¹⁹. Това предполага изричното признаване, че участието на представители на маргинализирани групи е от решаващо значение за ефективното прилагане и мониторинг на мерките на политиката на сближаване, насочени към тяхното приобщаване.

Освен това съгласно член 9 от Регламент (ЕС) 2021/1057²⁰ („Регламента за ЕСФ+“) държавите членки са задължени да разпределят подходящ дял от своите ресурси по направлението на ЕСФ+ при споделено управление в рамките на всяка програма за изграждане на капацитет на социалните партньори и организациите на гражданското общество. Когато изграждането на капацитет на социалните партньори и организациите на гражданското общество е посочено в съответната специфична за държавата препоръка, приета в съответствие с член 121, параграф 2 и член 148, параграф 4 от ДФЕС, съответната държава членка разпределя за тази цел подходящ дял от своите ресурси по направлението на ЕСФ+ при споделено управление в размер на най-малко 0,25 %. Организациите на гражданското общество могат да включват представители на езиковите и културните малцинства, като по този начин се гарантира, че тези групи получават

¹⁷ Становище на Европейския комитет на регионите (2021 г.), [Ефективно ангажиране на местните и регионалните органи в подготовката на споразуменията за партньорство и оперативните програми за периода 2021—2027 г. \[Европейски комитет на регионите \(eurora.eu\)\]](#).

¹⁸ Делегиран регламент (ЕС) № 240/2014 на Комисията от 7 януари 2014 г. относно Европейски кодекс на поведение за партньорство в рамките на европейските структурни и инвестиционни фондове (ОВ L 74, 14.3.2014 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2014/240/oj).

¹⁹ Съображение 4, член 3, параграф 1, буква в), подточка ii), член 4, параграф 1, буква в), подточка iii) и член 6, буква е) от Делегиран регламент (ЕС) № 240/2014 на Комисията.

²⁰ Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за създаване на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1296/2013 (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 21).

подкрепа чрез обучение, изграждане на мрежи, насърчаване на социалния диалог и дейности, предприети съвместно от социалните партньори.

Отключващи условия

След подаването на искането за регистрация на ЕГИ отключващите условия се превърнаха в основна част от политиката на сближаване, което спомага да се гарантира, че са изпълнени необходимите изисквания за ефективно и ефикасно използване на фондовете. Въз основа на понятието „предварителни условия“ за периода 2014—2020 г. трябва да се спазват отключващите условия през целия програмнен период 2021—2027 г., за да бъдат разходите допустими за възстановяване. Критериите за изпълнението на всяко от отключващите условия са определени в приложения III и IV към Регламент (ЕС) 2021/1060.

Съществуват два вида отключващи условия:

- Хоризонтални отключващи условия, които се прилагат за всички програми на политиката на сближаване и са свързани с основни регулаторни рамки. Едно от тях е хоризонталното отключващо условие за „Ефективно прилагане и изпълнение на Хартата на основните права“. В него от държавите членки се изисква да разполагат с ефективни механизми, за да гарантират, че програмите са в съответствие с Хартата на всички етапи от програмирането и изпълнението.
- Тематични отключващи условия, които се прилагат за ЕФРР, ЕСФ+ и Кохезионния фонд и са свързани главно със специфични политически или стратегически рамки. Примерите включват тематичните отключващи условия „Национална стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите“ и „Национална стратегическа рамка на политиката за социално приобщаване и намаляване на бедността“.

Отключващите условия са не само предпоставка за ефективното и ефикасно изпълнение на инвестициите, но могат да бъдат също така ефективни двигатели на реформите в държавите членки, като насърчават разработването на стабилни структури за управление и целенасочени национални или регионални стратегии, които засилват цялостното въздействие на инвестициите в рамките на политиката на сближаване и гарантират тяхното съответствие с основните ценности, принципи и цели на Европейския съюз.

Разпределение на кохезионните фондове и допустими региони

Методът, използван през програмния период 2021—2027 г. за разпределяне на финансирането по линия на политиката на сближаване на ЕС между държавите и регионите, е описан подробно в приложение XXVI към Регламент (ЕС) 2021/1060. Разпределението се основава на обективни и сравними показатели на ниво 2 по NUTS. Всички европейски региони отговарят на условията за подпомагане по линия на политиката на сближаване, като размерът на финансирането отразява равнището на развитие на регионите и социалните предизвикателства.

Основният показател на метода е равнището на развитие на регионите, с някои различия между категориите по-слабо развити региони, региони в преход и по-силно развити региони. По-слабо развитите региони имат БВП на глава от населението под 75 % от

средния за ЕС, регионите в преход имат БВП на глава от населението между 75 % и 100 % от средния за ЕС, а по-силно развитите региони имат БВП на глава от населението над 100 % от средния за ЕС. Разликата в просперитета за всеки регион се изчислява, като се използва БВП на глава от населението (в Стандарти за покупателна способност (СПС), като се вземат предвид населението и националният просперитет. След това се използват няколко допълнителни показателя, за да се прецизира разпределението в зависимост от състоянието на регионите. Тези показатели отразяват социално-икономическите, екологичните и демографските предизвикателства: безработица, младежка безработица, ниско равнище на образование, емисии на парникови газове, външна миграция. Разпределените средства за всяка държава членка представляват сумата от разпределените средства за отделните региони, отговарящи на условията за финансиране. Окончателното разпределение за дадена държава членка може да бъде ограничено до предварително определен процент от общия ѝ БВП, за да се гарантира, че разпределените средства на ЕС могат да бъдат усвоени по подходящ начин от държавата членка. Той варира от 2,3 % от БВП за регионите с под 55 % от средния за ЕС БНД на глава от населението в СПС до 1,5 % за регионите с над 68 % от средния за ЕС БНД на глава от населението в СПС.

Националните средства се сумират по категории региони (по-слабо развити, в преход, по-силно развити). Държавите членки трябва да спазват, с известна гъвкавост²¹, разпределението за всяка от трите категории региони. Целта е да се гарантира, че ресурсите са съсредоточени върху най-слабо развитите региони в съответствие с целите на политиката на сближаване съгласно ДФЕС за намаляване на икономическите, социалните и териториалните неравенства.

За тази цел определянето на регионите на равнището на Съюза се основава на общата система за класификация на регионите, създадена с Регламент (ЕО) № 1059/2003²², последно преразгледана с Делегиран регламент (ЕС) 2023/674 на Комисията от 26 декември 2022 г. Класификацията NUTS на териториалните единици се определя въз основа на „административни единици“, което означава географски район с административен орган, който има правомощието да взема административни или политически решения за този район в рамките на правната и институционалната рамка на държавата членка, и праговете на брой на населението, предвидени в таблицата в член 3, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1059/2003²³ („критерии за класификация“). Когато в дадена държава членка не съществуват административни единици от подходящ мащаб за дадено ниво на NUTS, това ниво се създава чрез обединяване на подходящ брой по-малки съседни административни единици. Тези получени неадминистративни единици като цяло

²¹ За да се осигури достатъчно гъвкавост на държавите членки при изпълнението на средствата, които са им разпределени при споделено управление, е възможно прехвърляне на средства до определен размер между фондовете, както и между режима на споделено управление и инструментите, управлявани пряко и непряко, както е предвидено в член 26 от Регламент (ЕС) 2021/1060.

²² Регламент (ЕО) № 1059/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 г. за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS) (ОВ L 154, 21.6.2003 г., стр. 1).

²³ Броят на населението на всеки клас съществуващи административни единици в дадена държава членка трябва да попада в рамките на определени прагове, за да се определи подходящото ниво по NUTS: за NUTS 1 — между 3 милиона и 7 милиона; за NUTS 2 — между 800 000 и 3 милиона; и за NUTS 3 — между 150 000 и 800 000.

трябва да отговарят на праговете на брой на населението, определени в член 3, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1059/2003. В някои случаи обаче те могат да се отклоняват от тези прагове поради специфични географски, социално-икономически, исторически, културни или екологични обстоятелства, особено на островите и най-крайните региони, в съответствие с член 3, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 1059/2003. В тези случаи държавите членки вземат предвид целта на Регламент (ЕО) № 1059/2003, която е да се осигури съпоставимост на статистическите данни, свързани с нивото на развитие на различните административни единици. Освен това, когато тази разпоредба предвижда, че неадминистративните единици могат да се отклоняват от законово установените прагове на брой на населението поради географски, социално-икономически, исторически, културни или екологични обстоятелства, това се отнася само за неадминистративни единици, които сами по себе си съответстват на съвкупност от административни единици, съществуващи в съответните държави членки за чисто статистически цели, без това да може да доведе до изменение по какъвто и да е начин на съществуващата в съответните държави членки политическа, административна и институционална рамка.

В съответствие с член 5, параграф 4 от Регламент (ЕО) № 1059/2003 по принцип изменения в класификацията NUTS могат да се правят най-рано на всеки три години, освен ако не е налице съществена реорганизация на съответната административна структура на дадена държава членка, като в този случай такива изменения могат да бъдат приемани на по-кратки интервали от време. Тези изменения се правят въз основа на промените в териториалните единици, въведени по инициатива на държавите членки. На Комисията се предоставя правомощието да приема делегирани актове в съответствие с член 7а за изменение на класификацията NUTS в приложение I към Регламент (ЕО) № 1059/2003 само след като съответната държава членка ѝ съобщи тези промени.

2.2. Настоящ контекст на политиката

Възможности за финансиране по линия на ЕФРР

Политиката на сближаване играе важна роля в подкрепата на малцинствата и маргинализираните групи като част от усилията за допринасяне за по-добър живот за хората и регионите в цяла Европа. За програмния период 2021—2027 г. приблизително 19 милиарда евро от ЕФРР са отпуснати за области на приобщаващ растеж, включително за приобщаване на маргинализирани групи.

Чрез развитието на инфраструктурата, оборудването и трансграничното сътрудничество подкрепата от ЕФРР в рамките на програмите на политиката на сближаване укрепва усилията на държавите членки и регионите за насърчаване на социално-икономическото приобщаване на маргинализираните общности и гарантиране на равен достъп до качествени и приобщаващи услуги в областта на заетостта, образованието и обучението,

жилищното настаняване, здравеопазването, социалните и дългосрочните грижи, както и културата (член 3, параграф 1, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/1058²⁴).

Мерките също така са насочени към удовлетворяване на местните нужди. За тази цел инвестициите могат да бъдат и част от регионални или местни стратегии, включително стратегии за устойчиво развитие или други териториални инструменти.

Политиката на сближаване също така засили признаването на преобразяващата сила на културата и културното наследство и ролята ѝ за насърчаване на социалното приобщаване и опазване на многообразието на европейските региони. През програмния период 2021—2027 г. общо 5,2 милиарда евро от ЕФРР са разпределени за интервенции, пряко насочени към културата и културното наследство.

В рамките на тази подкрепа беше отделено голямо внимание на гарантирането на равен достъп до култура и на улесняването на културното многообразие, социалното приобщаване и по-добрите възможности за заетост. Конкретните мерки включват опазването и оползотворяването на културното наследство, разработването на нови културни услуги и оборудване, както и трансграничното културно сътрудничество.

Пример за подкрепа за регионалното езиково и културно наследство е възстановяването на Henter Mansion²⁵ в предимно унгарскоезичната местност Sântimbru, окръг Харгита. Финансиран по Регионалната оперативна програма на Румъния за периода 2014—2020 г., проектът имаше за цел да съживи местната идентичност и да насърчи туризма чрез традиционни занаяти и приобщаващи културни дейности. В обновеното имение понастоящем се провеждат интерактивни изложби и събития за честване на унгарското културно наследство, включително занаятчийски демонстрации и представления с фолклорни танци от унгарски етнически общности. Специално внимание се обръща на приобщаването, като на децата в неравностойно положение и хората с увреждания се предлага гостоприемно пространство за допир с културното наследство. Местните жители играят активна роля при събирането на лични истории и използването им за повишаване на осведомеността сред поколенията. Този проект се превърна в модел за общностите с унгарско мнозинство в Румъния, който показва как възстановяването на културното наследство може да насърчи културното творчество, приобщаване и устойчиво развитие на селските райони.

Възможности за финансиране в контекста на Interreg

През програмния период 2021—2027 г. с 86 програми по Interreg на регионалните органи, икономическите и социалните заинтересовани страни, както и на гражданските представители, се предлага възможността да си сътрудничат както по вътрешните, така и по външните граници на ЕС. Въз основа на ориентиран към местните условия подход Interreg предоставя подкрепа за културния и езиковия обмен с цел популяризиране на

²⁴ Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 60).

²⁵ <https://www.henter.ro/?lang=en>

местното наследство и общности, насърчаване на по-приобщаваща и обединена Европа и премахване на пречките, подкопаващи капацитета за сътрудничество.

Най-подходящите средства от ЕФРР в този контекст са: Поети задължения в размер на 1,2 милиарда евро по специфична цел 4.6 за туризма и културата; 50 милиона евро по специфична цел 4.3 за интеграция на маргинализираните общности; 300 милиона евро по политическа цел 5 в подкрепа на трансграничните интегрирани териториални стратегии. Освен това бяха отпуснати 1,5 милиарда евро за подобряване на управлението на сътрудничеството, което включва изграждане на доверие, подходи за участие и междуличностни контакти, изграждане на институционален капацитет и преодоляване на пречките по границите.

Примерите за проекти, насочени към защита на малцинствата и запазване на регионалните езикови и културни особености, включват:

- Програмата за региона на река Дунав за периода 2021—2027 г. в рамките на специфичната цел „Засилване на ролята на културата и устойчивия туризъм за икономическото развитие, социалното приобщаване и социалните иновации“. По този начин се финансира проектът „Кулинарна пътека на етническата и местната кухня в Дунавския регион“²⁶, насочен към 30 етнически групи (включително еврейското наследство и силно маргинализираните ромски общности), местното кулинарно наследство (включително лозарство) и наследството в географски отдалечени и слабо развити общности, като се предоставят значителни икономически възможности за селските райони и малките селища. По този начин кулинарната пътека ще даде възможност на Дунавския регион да се възползва от своя динамичен и разнообразен етнически пейзаж, богата и сложна история и културни традиции.
- През програмния период 2014—2020 г. програмата Interreg Nord (SE-FI-NO) има специални специфични цели, свързани със запазването и развитието на саамските езици, включително сред народа саами — коренното население, което традиционно обитава този район. Три проекта заслужават да бъдат споменати:
 - Giellagáldu²⁷: целта на проекта беше да се засили използването на саамските езици в различни сектори във Финландия, Швеция и Норвегия чрез изготвяне на необходимата терминология и речник, нови стандарти за използване на саамските езици и предоставяне на съвети на използващите саамски езици.
 - Plupp²⁸: целта на проекта беше да се реализират 50 представления като образователна арена, където художественото преживяване следва да действа като трансфер на езика и културата на саами. Резултатът от проекта е „Историята на Plupp“ — музикално-драматично представление за деца на

²⁶ <https://keep.eu/projects/29507/Culinary-Trail-of-the-Ethni-EN/>

²⁷ <https://keep.eu/projects/20350/Giellag-ldu-Project-EN/>

²⁸ <https://keep.eu/projects/20525/Plupp-the-story-of-the-invi-EN/>

възраст от 6 до 10 години, което описва природата с основни предположения на саами по прост, образователен и забавен начин.

- Deanuleagis sámástit²⁹: целта на проекта е да се създаде мрежа за езиковия център в долината на река Тана, който увеличава използването на саамския език в различни трансгранични езикови зали и същевременно насърчава трансфера на знания за културното наследство между поколенията.
- В рамките на програмния период 2021—2027 г. сътрудничеството със саами е неразделна част от програмата Interreg Aurora (SE-FI-NO).

Подходящи възможности за подкрепа на културното наследство и спецификата са предоставени и от новата политическа цел 5 „Европа по-близо до гражданите“. Няколко интегрирани териториални стратегии бяха оформени извън административните граници от местните общности с цел насърчаване на процесите на участие и местните инициативи в различни видове функционални райони, известни като „живи басейни“.

Например в рамките на програмата за сътрудничество между Испания, Франция и Андора (POCTEFA) регионалните култури се разглеждат по-специално в две от петте приети интегрирани стратегии:

- Стратегията за западните функционални зони (AFOMEF)³⁰ се популяризира от Европейската група за териториално сътрудничество (ЕГТС) Euroregion New Aquitaine Euskadi Navarra. Тя има за цел да преодолее продължаващите пречки пред по-добра и по-устойчива регионална мобилност и транспорт, пред по-интегриран местен пазар на труда и пред по-широко езиково многообразие, като засили използването на баския език като общ.
- Стратегията EsCaT³¹ (каталонски трансграничен район) се изпълнява от департамент Pyrénées-Orientales (водещ партньор), Generalitat de Catalunya и Diputació de Girona с цел засилване на взаимодействията в съществуващите живи басейни и подобряване на качеството на живот на жителите чрез съсредоточаване върху три измерения: стабилна и благоприятна рамка за сътрудничество; по-устойчива на изменението на климата територия; чувството за принадлежност към трансгранична територия и активното участие на гражданското общество.

Освен това за програмния период 2021—2027 г. бяха установени с Регламент (ЕС) 2021/1059 относно Interreg³² специални разпоредби (членове 24 и 25) за подпомагане на малки по мащаб проекти, които са по-малки и по-лесни за изпълнение,

²⁹ <https://keep.eu/projects/23826/Deanuleagis-s-m-stit-EN/>

³⁰ <https://www.afomef.eu/fr/accueil>

³¹ <https://www.poctefa.eu/fr/proyectos/efa002-00-id-escat/>

³² Регламент (ЕС) 2021/1059 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. относно специалните разпоредби за цел „Европейско териториално сътрудничество“ (Interreg), подкрепяна от Европейския фонд за регионално развитие и инструменти за външно финансиране (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 94).

като ключов инструмент за насърчаване на участието на нови видове крайни получатели³³, които може да нямат предишен опит в сътрудничеството по Interreg или, по-общо, във финансирането от ЕС, като например:

- участници от гражданското общество, които могат да въведат иновации и нова динамика в сътрудничеството;
- местните власти, училищата и сдруженията, които често са изключени от традиционните схеми на ЕС за финансиране поради липса на информация или ресурси за тяхното управление;
- самите граждани, като им се дава възможност да се запознаят с осезаемото въздействие на европейската политика върху ежедневието им и да се ангажират с бъдещи проекти на местно равнище.

Въпреки че програмният период все още продължава, вече са отпуснати 110 милиона евро, по-специално за действия, насочени към междуличностните контакти, изграждане на капацитет и доверие, ангажираност на гражданите, изпитване на пилотни идеи и инициативи, ръководени от общностите и на местно равнище.

Възможности за финансиране по линия на ЕСФ+

Като основен инструмент на ЕС за инвестиране в хората и за прилагане на Европейския стълб на социалните права ЕСФ+ подкрепя, допълва и добавя стойност към политиките на държавите членки, за да се гарантират равни възможности, достъп до пазара на труда, справедливи условия на труд, социална закрила и приобщаване. ЕСФ+ разполага с общ бюджет от 141,65 милиарда евро (от които приносът на Съюза е 95 милиарда евро). От тях 44 милиарда евро са предназначени за заетост, 45,5 милиарда евро — за социално приобщаване, 43,3 милиарда евро — за образование и умения и 5,3 милиарда евро — за справяне с материални лишения.

Маргинализираните общности са ключова целева група на ЕСФ+ и могат да бъдат подпомагани по всички специфични цели³⁴ на ЕСФ+. Държавите членки предоставят подкрепа на маргинализираните общности в областта на заетостта, достъпа до образование, подобряването на системите за образование и обучение и ученето през целия живот, активното приобщаване, равния достъп до здравеопазване и социални услуги, както и интеграцията на хората, изложени на риск.

³³ Фондовете за малки проекти се създават като операции по смисъла на регламентите за политиката на сближаване. Това означава, че всички регулаторни задължения, наложени на бенефициерите, се отнасят само до изпълнителния орган на фонда за малки проекти, а не до тези, които изпълняват самите малки проекти. Поради това тези партньори в малките проекти са „крайни получатели“ и следователно са изправени пред по-малко задължения и изисквания при изпълнението на своите проекти. Поради тази причина това е особено привлекателно за малки, неопитни партньори, включително местни организации и участници от гражданското общество, които преди това не биха участвали в проекти от по-голям мащаб поради страх от административната тежест, която това участие може да породи. Тези проекти насърчават например обмена между училища, организирането на трансгранични спортни или културни прояви на местно равнище.

³⁴ Член 4 от Регламент (ЕС) 2021/2057.

Например за насърчаване на социалното приобщаване държавите членки разпределят най-малко 25 % от своите средства по ЕСФ+ за тази цел, както е посочено в член 7, параграф 4 от Регламента за ЕСФ+. Освен това Фондът за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (ФЕПНЛ) е интегриран в ЕСФ+ с цел осигуряване на продоволствено и основно материално подпомагане. От всички държави членки се изисква да отделят за тази цел най-малко 3 % от своите ресурси по ЕСФ+ в съответствие с член 7, параграф 5 от Регламента за ЕСФ+.

Всички държави членки трябва също така да разпределят подходящ дял от своите ресурси по ЕСФ+ при споделено управление за целеви действия и структурни реформи за подкрепа на младежката заетост, а тези със среден процент над средното за Съюза равнище на младите хора на възраст между 15 и 29 години, които не са били заети с работа, учене или обучение (NEET) за периода 2017—2019 г., въз основа на данни на Евростат, трябва да отделят най-малко 12,5 % от своите ресурси по ЕСФ+ за младежта в съответствие с член 7, параграф 6 от Регламента за ЕСФ+.

За справяне с детската бедност също може да се разчита на специално финансиране по ЕСФ+. С ЕСФ+ от държавите членки, които са имали среден процент над средния за Съюза за децата на възраст под 18 години, изложени на риск от бедност или социално изключване за периода 2017—2019 г., въз основа на данни на Евростат, се изисква да заделят най-малко 5 % от своите ресурси по ЕСФ+ за изпълнение на мерки за намаляването му в съответствие с член 7, параграф 3 от Регламента за ЕСФ+.

Що се отнася до специфичната подкрепа за малцинствата и маргинализираните групи, с ЕСФ+ се подкрепя приобщаването на маргинализирани общности, като например ромски маргинализирани общности, хора с увреждания или хронични заболявания, бездомни хора, деца и възрастни хора. Насърчава се многоизмерен интегриран подход, съчетаващ инвестиции в заетостта, образованието, здравеопазването и жилищното настаняване, заедно с изграждането на капацитет за местните власти и гражданското общество на местно равнище.

Освен това, заедно с ЕФРР, ЕСФ+ подкрепя воденото от общностите местно развитие, което дава възможност на местните общности да разработват и изпълняват проекти, насочени към техните специфични социални и икономически нужди³⁵, както е посочено в член 31 от Регламент (ЕС) 2021/1060.

През програмния период 2021—2027 г. беше създадена инициативата на ЕСФ+ „Социални иновации+“³⁶. Тя се управлява от Европейския експертен център за социални иновации, създаден от литовската Агенция за Европейския социален фонд (ESFA). Тази инициатива има за цел да ускори трансфера и разрастването на изпитани иновативни решения в областта на заетостта, трудовата мобилност, образованието и социалното приобщаване. ESFA управлява по-специално Общността за обмяна на практики в областта на социалното приобщаване на ЕСФ+ и Общността за обмяна на практики в областта на

³⁵ Повече информация можете да намерите на следния уебсайт: <https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/en/publications/esf-and-community-led-local-development-lessons-future>.

³⁶ Повече информация можете да намерите на следния уебсайт: <https://socialinnovationplus.eu/>.

интеграцията на мигрантите на ЕСФ+. Тя има за цел да насърчи взаимното обучение и дейностите за изграждане на капацитет между управляващите органи на ЕСФ+ и други участници в изпълнението на финансирането по ЕСФ+.

Съществува и мрежата EURoma (създадена през 2007 г., финансирана с ЕСФ (2007—2020 г.)/ЕСФ+ (2021—2027 г.) и управлявана от Fundación Secretariado Gitano и ESFA (за периода 2021—2027 г. е включена в инициативата „Социални иновации+“)³⁷. Целта е да се допринесе за насърчаването на социалното приобщаване, равните възможности и борбата с дискриминацията на ромската общност чрез подобряване на използването на ЕСФ+ и ЕФРР, със специфична работа в заседания на управителните комитети, тематичен анализ и двустранно или многостранно сътрудничество за партньори, работещи за приобщаването на ромите.

ЕСФ+ подкрепя проекти за улесняване на приобщаването на маргинализирани общности в различни държави, като например образователния проект за изпълнение на дейности, насочени към развиване на компетентностите на представителите на ромската общност от социално изключени населени места в Чехия, интегрирани пътеки за социално приобщаване на младите роми и програми за социално-икономическо приобщаване на жените от ромски произход в Испания, както и справяне с детската бедност чрез подпомагане на достъпа до образование и грижи за деца с увреждания в Хърватия. Повече примери, илюстриращи въздействието на финансираните от ЕСФ/ЕСФ+ проекти, могат да бъдат намерени в раздела „Проекти“ на уебсайта на ЕСФ+, като се използват филтри по държава/тема/година³⁸.

2.3. Текущи инициативи и действия, които са от значение в контекста на гражданската инициатива

Европейска мрежа за партньорски практики

За да се подобри качеството на партньорството и да се улесни обменът на най-добри практики, в съответствие с член 18, параграф 1 от Делегиран регламент (ЕС) № 240/2014 на Комисията през 2022 г. Комисията създаде Европейска мрежа за партньорски практики (ЕСоРР), която включва неправителствени организации и организации на гражданското общество, работещи в областта на основните права, социалните права, приобщаването, развитието на общностите и правата на хората с увреждания.

ЕСоРР се състои от 158 членове, включително координационни органи и управляващи органи, определени от държавите членки, и партньори, посочени в член 8 от Регламент (ЕС) 2021/1060, като например неправителствени организации на национално и поднационално равнище, организации на гражданското общество, общини, регионални органи, икономически и социални партньори, научноизследователски организации и университети.

³⁷ Повече информация можете да намерите на следния уебсайт: <https://www.euromanet.eu/>.

³⁸ Уебсайтът е достъпен на следния линк: <https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/en/projects>

Понастоящем в категорията „партньори“ ECoPP включва 23 публични органа (регионални, местни и градски), 7 „други публични органи“, 20 организации на гражданското общество, 19 неправителствени организации, 6 научноизследователски организации, 5 социални партньори и 2 икономически партньори. Сред членовете на ECoPP са органите, представляващи националните малцинства, като например Fundació Secretariado Gitano. Повече такива организации могат да кандидатстват, при условие че отговарят на конкретните искания по поканите за представяне на кандидатури.

Новите членове на ECoPP се приемат въз основа на открити покани за представяне на кандидатури, които имат за цел да балансират географското покритие, категориите партньори и областите на дейност. Досега са обявени три покани за представяне на кандидатури. Последната открита покана за представяне на кандидатури за членство в ECoPP беше стартирана през февруари 2025 г. и беше публикувана на уебстраницата на Inforegio ECoPP³⁹.

Макрорегионални стратегии

Сред инструментите за европейско териториално сътрудничество макрорегионалните стратегии са рамки за сътрудничество, създадени от инициативи на държавите членки за сътрудничество и координиране на работата по общите политики и за укрепване на сближаването. Тези стратегии обхващат четири отделни макрорегиона: Алпийския регион, региона на Балтийско море, региона на река Дунав и Адриатическо-йонийския регион, обединяващи до 14 държави, включващи както държави — членки на ЕС, така и съседни държави.

Четирите макрорегионални стратегии са съсредоточени върху различни приоритетни области като култура, туризъм и опазване на националното и регионалното наследство. Стратегиите за региона на река Дунав и региона на Балтийско море са особено активни в повишаването на обществената и икономическата стойност на културното наследство чрез иновативни и ориентирани към посетителите презентации на обекти на културното наследство и музеи. По този начин те допринасят и за укрепване на регионалната идентичност и насърчаване на взаимното разбирателство, съвместното съществуване и сътрудничеството между участващите държави.

3. ОТГОВОР НА ЕВРОПЕЙСКАТА ГРАЖДАНСКА ИНИЦИАТИВА

3.1. Предложения извън обхвата на ЕГИ, както е регистрирана от Комисията

Що се отнася до някои предложения, съдържащи се в ЕГИ, Европейският съюз не разполага с компетентност да предприема правни действия. Това включва предложението за определяне на „национални региони“, което се отнася до региони с национални, етнически, културни, религиозни или езикови особености, които са различни от тези в заобикалящите ги региони. Това се отнася и до свързаното предложение за определяне

³⁹ Повече информация можете да намерите на следния уебсайт: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/communities-and-networks/ecopp_en

или изброяване на такива региони, предложението да се вземат предвид езиковите, етническите и културните граници при създаването на общата класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS) и предложението да се гарантира, че държавите членки спазват своите международни ангажменти по отношение на националните малцинства.

Комисията регистрира ЕГИ въз основа на правомощията на Съюза съгласно Договорите на ЕС, по-специално в обхвата на рамката на политиката на сближаване. В резултат на това предложенията, посочени в параграфа по-горе, са извън обхвата на ЕГИ, както е регистрирана от Комисията. Поради това Комисията не е в състояние да представи правни и политически заключения по тези предложения съгласно член 15, параграф 2 от Регламента относно ЕГИ.

- *Определяне на понятието „региони с национални/етнически малцинства“ или просто „национални региони“ т.е. „региони с национални, етнически, културни, религиозни или езикови особености, които са различни от тези в заобикалящите ги региони“ в правен акт на ЕС.*
- *Освен определянето на понятието „национални региони“ в правния акт, който ще бъде изготвен от Комисията, трябва също така изрично да се посочват тези региони, като се вземат предвид критериите и волята на засегнатите общности.*
- *Отчитане на езиковите, етническите и културните граници при съставянето на общата класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS). Групата на организаторите предлага тези граници да отразяват волята на автохтонните общности, изразена чрез местен референдум преди разграничаването на регионите.*

По отношение на тези предложения е важно да се отбележи, че член 4, параграф 2 от ДЕС гласи, че ЕС трябва да зачита равенството и националната идентичност на държавите членки, присъщи на техните основни политически и конституционни структури, включително по отношение на регионалното и местното самоуправление. От това следва, че законодателният орган на ЕС не може да приеме акт, който да определя регионите с национални малцинства, които могат да се ползват от специално внимание в рамките на политиката на сближаване на ЕС, въз основа на самостоятелни критерии и следователно без оглед на съществуващото политическо, административно и институционално статукво в съответните държави членки.

ЕС не разполага с правомощия да възлага промени в политическата, административната и институционалната рамка, съществуващи в държавите членки. Освен това той няма общи правомощия да приема законодателни актове по отношение на малцинствата, по-специално по въпроси, свързани с признаването на статута на малцинствата, тяхното самоопределение и автономност, нито режима, уреждащ използването на регионални или малцинствени езици.

Въпреки че институциите на ЕС трябва да отстояват ценностите и да преследват целите, определени в членове 2 и 3 от ДЕС, включително по-специално зачитане на богатото „културно и езиково многообразие“ на Съюза и въздържане от каквато и да е форма на дискриминация, основана на „принадлежност към национално малцинство“, както е посочено в член 21 от Хартата на основните права, Хартата не разширява приложното

поле на правото на Съюза извън областите на компетентност на Съюза, нито създава нови правомощия или задачи за Съюза, нито изменя правомощията и задачите, определени в Договорите (член 51, параграф 2 от Хартата).

Що се отнася до предложението при съставянето на NUTS да се вземат предвид езиковите, етническите и културните граници, следва да се отбележи, че измененията в класификацията NUTS на териториалните единици се правят по предложение на държавите членки чрез техните национални статистически институти. Съгласно член 3, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1059/2003 териториалните единици се определят въз основа на „административни единици“ — географски райони с административни органи, които могат да вземат административни или политически решения за тези области в рамките на правната и институционалната рамка на държавата членка. Това означава, че определянето на такива административни единици и всички промени в това определение са изцяло от компетентността на държавите членки.

Както е посочено по-горе, съгласно член 3, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 1059/2003 е възможно да се обединят съседни административни единици, за да се гарантира, че тези агрегирани единици са в рамките на праговете на брой на населението, определени с посочения регламент, или дори да се отклоняват от тези прагове поради специфични географски, социално-икономически, исторически, културни или екологични обстоятелства. По този начин рамката позволява отклонения от критерия, определен в член 3, параграф 1, поради исторически или културни обстоятелства, които могат да се припокриват с положението на националните малцинства. Отговорност на държавата членка обаче е да реши съгласно националното право дали да вземе предвид тези елементи при организирането на националната административна карта, която представлява основата за регионите по NUTS, като се имат предвид целите на Регламент (ЕО) № 1059/2003. Както също е посочено по-горе, Съюзът не може да променя политическата, административната или институционалната рамка, съществуваща в държавите членки. Всъщност, както беше пояснено по-горе, тези неадминистративни единици сами по себе си съответстват на съвкупност от административни единици, съществуващи в държавите членки, и са създадени с единствената цел да се гарантира съпоставимостта на статистическите данни, свързани с равнището на развитие на тези различни единици, без това да води до създаването на съответни региони с автономни регионални институции и правомощия за вземане на решения, както е предвидено от организаторите. Поради това Съюзът не може да приеме акт, който да определя регионите с национални малцинства, които могат да се ползват от специално внимание в рамките на политиката на сближаване на ЕС, въз основа на критерии за автономност⁴⁰ и следователно без надлежно да се отчита съществуващото политическо, административно и институционално статукво в съответните държави членки.

Организаторите се позовават и на примера на еврорегионите. Следва обаче да се има предвид, че те не са установени въз основа на правото на ЕС или в рамките на политиката

⁴⁰ Що се отнася до предложението на организаторите да се вземе предвид „волята на автохтонните общности, изразена чрез местен референдум“ за разграничаването на регионите, е важно също така да се поясни, че Съюзът не може да налага на държавите членки да организират местен референдум, тъй като това е конституционен прерогатив на държавите членки.

на сближаване, а въз основа на междуправителствени споразумения, сключени доброволно от съответните региони.

- *Гарантиране, че държавите членки спазват своите международни ангажimenti по отношение на националните малцинства. Организаторите смятат, че неспазването на тези ангажimenti би представлявало нарушение на ценностите, изброени в член 2 от Договора за Европейския съюз, което потенциално би задействало производство за установяване на нарушение, както е посочено в член 7.*

Въпреки че зачитането на правата на лицата, принадлежащи към малцинства, е залегнало в Договорите на ЕС и в Хартата на основните права и Комисията гарантира, че основните права се спазват при прилагането на правото на ЕС, ЕС не разполага с компетентност по отношение на малцинствата, по-специално по въпроси, свързани с признаването на статута на малцинствата, тяхното самоопределение и автономност или режима, уреждащ използването на регионални или малцинствени езици.

В тези случаи, когато няма компетентност на ЕС, държавите членки запазват общи правомощия за вземане на решения относно малцинствата. Следователно, тъй като съгласно член 51, параграф 1 от Хартата на основните права разпоредбите на Хартата се отнасят за държавите членки единствено когато те прилагат правото на ЕС, от компетентността на държавите членки е да гарантират спазването на основните права в съответствие със задълженията, произтичащи от техния конституционен ред или от международните споразумения, които са сключили. От особено значение са Европейската харта за регионалните или малцинствените езици на Съвета на Европа и Рамковата конвенция за защита на националните малцинства, които продължават да бъдат съответната правна рамка на международното право за държавите членки, които са подписали и ратифицирали тези споразумения.

3.2. Предложения в обхвата на ЕГИ, както е регистрирана от Комисията

От друга страна, Комисията смята, че предложението за разширяване на списъка на най-необлагодетелстваните региони в член 174 от ДФЕС, така че да включва нови категории, като например националните региони, както и предложението да се осигури равен достъп до финансиране от Съюза и да се гарантира, че фондовете на Съюза не се използват по начини, които биха променили етническия състав, регионалната идентичност или културното наследство на националните региони, попадат в обхвата на ЕГИ, както е регистрирана от Комисията.

- *Разширяване на списъка на най-необлагодетелстваните региони, посочен в член 174 от ДФЕС, за да се включат нови категории, като например региони с отделни национални, езикови и културни особености, наричани региони с национални/етнически малцинства.*

Съдът постанови, че член 174 от ДФЕС описва целите на политиката на сближаване на ЕС като цяло и предоставя на Европейския съюз широка свобода на преценка по отношение на действията, които може да предприеме в областта на икономическото, социалното и

териториалното сближаване, като взема предвид широко понятие за регионите, които могат да бъдат засегнати от тези действия⁴¹.

Член 174, трета алинея от ДФЕС уточнява, че „[и]змежду тези региони специално внимание се обръща на [...] регионите, които са засегнати от сериозни и постоянни неблагоприятни природни или демографски условия“⁴². Съдът поясни, че този списък е примерен, а не изчерпателен⁴³. Той обаче също така потвърждава анализа на Общия съд в решение от 10 май 2016 г., *Izsák u Dabis/Комисия*⁴⁴, според което не може да се счита, че специфичните етнически, културни, религиозни или езикови особености системно представляват пречка за икономическото развитие в сравнение със заобикалящите региони⁴⁵. Така Съдът приема, че като изключва възможността регион с национално малцинство поради специфичните си етнически, културни, религиозни или езикови особености системно да бъде част от „регионите, които са засегнати от сериозни и постоянни неблагоприятни природни или демографски условия“ по смисъла на член 174, трета алинея от ДФЕС, Общият съд правилно е тълкувал понятието „тези региони“, съдържащо се в тази разпоредба⁴⁶.

Във всеки случай не е изключено ЕС да приема мерки на основание член 177 и член 178 от ДФЕС, за да вземе предвид зачитането на лицата, принадлежащи към национални и езикови малцинства, при условие че действа в рамките на правомощията, предоставени му от тези разпоредби. В действителност Общият съд потвърди, че липсата на изрично споменаване в тези членове на зачитането на лицата, принадлежащи към национални и езикови малцинства, като една от техните специфични цели, не е пречка Европейският съюз да приеме в рамките на правомощията, които упражнява въз основа на тези разпоредби, мерки, които отчитат такава цел⁴⁷.

Комисията обаче не смята за целесъобразно да предприема по-нататъшни законодателни действия за постигането на тази цел поради следните причини:

⁴¹ Решение на Съда от 7 март 2019 г. *Balázs-Árpád Izsák u Attila Dabis/Европейска комисия*, дело C-420/16 P, EU:C:2019:177, точка 68.

⁴² Член 174, трета алинея от ДФЕС: „Измежду тези региони, специално внимание се обръща на селските райони, на районите, засегнати от индустриалния преход, както и на регионите, които са засегнати от сериозни и постоянни неблагоприятни природни или демографски условия, като най-северните региони с много ниска гъстота на населението и островните, трансграничните и планинските региони.“

⁴³ Решение на Съда от 7 март 2019 г. *по дело Balázs-Árpád Izsák u Attila Dabis/Европейска комисия*, C-420/16 P, EU:C:2019:177, точка 69.

⁴⁴ Решение на Съда от 10 май 2016 г., *Izsák u Dabis/Комисия*, дело T-529/13, EU:T:2016:282, точки 87 и 89.

⁴⁵ Решение на Съда от 7 март 2019 г. *Balázs-Árpád Izsák u Attila Dabis/Европейска комисия*, дело C-420/16 P, EU:C:2019:177, точка 70.

⁴⁶ Решение на Съда от 7 март 2019 г. *Balázs-Árpád Izsák u Attila Dabis/Европейска комисия*, дело C-420/16 P, EU:C:2019:177, точка 71: „Оттук следва, че като в точки 85—89 от обжалваното съдебно решение изключва възможността регион с национално малцинство, предвид на специфичните си етнически, културни, религиозни или езикови особености, винаги да бъде част от „регионите, които са засегнати от сериозни и постоянни неблагоприятни природни или демографски условия“ по смисъла на член 174, трета алинея ДФЕС, Общият съд тълкува правилно понятието „тези региони“, съдържащо се в тази разпоредба, поради което не допуска грешка при прилагане на правото по този въпрос.“

⁴⁷ Решение на Съда от 24 септември 2019 г. *Румъния/Комисия*, дело T-391/17, EU:T:2019:672, точка 64.

- Политиката на сближаване се изпълнява при споделено управление и действа в съответствие с институционалната рамка на държавите членки (член 4, параграф 2 от ДЕС). В съответствие с член 7, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/1060 държавите членки следва да подготвят и изпълняват програми на подходящо териториално равнище в съответствие със своята институционална, правна и финансова рамка. Ориентираният към местните условия подход на политиката на сближаване предоставя на държавите членки гъвкавост да разпределят финансиране за регионите въз основа на установените нужди за преодоляване на социално-икономическите и териториалните различия, тъй като те са запознати със специфичния контекст на съответните региони.

В този контекст политиката на сближаване предлага множество възможности за финансиране на операции в подкрепа на уязвими групи, включително малцинства, култура и културно наследство. Това включва интервенции в областта на инфраструктурата, оборудването и човешкия капитал, които насърчават равния достъп до качествени и приобщаващи услуги, допринасят за възстановяването, опазването и оползотворяването на културното и историческото наследство и насърчават ролята на сектора в икономическото развитие, социалното приобщаване и опазването на многообразието на европейските региони. Структурата и правната рамка на политиката на сближаване позволяват на държавите членки да се възползват от тези възможности и да подкрепят такива целеви инвестиции, включително като част от интегрирани стратегии за териториално развитие или в контекста на трансграничното сътрудничество. Държавите членки са в най-добра позиция да вземат програмни решения, които отразяват местните реалности. Това им дава възможност да мобилизират ефективно финансиране по линия на политиката на сближаване в съответствие със своите национални и регионални приоритети и като допринасят за изпълнението на дългосрочните стратегически рамки. Именно по този начин се спазва принципът на субсидиарност (член 5 от ДЕС).

- Комисията не разполага с доказателства в подкрепа на твърдението, че специфичните етнически, национални, културни, религиозни или езикови особености на регионите оказват въздействие върху тяхното икономическо или социално развитие в сравнение със заобикалящите ги региони. Като общо правило икономическият растеж зависи от множество структурни фактори и политики, които възпрепятстват подобни обобщения. Фактори, например природни богатства, достъп до пазара или близост до новатори, се считат като цяло за основните определящи фактори за различните темпове на растеж в отделните региони.
- *Гарантиране, че фондовете на Съюза не се използват по начин, който би променил етническия състав, регионалната идентичност или културното наследство на националните региони. Това включва предотвратяване на използването на фондовете на Съюза за подкрепа на политики за заетост, които насърчават установяването на работна сила с различен културен или езиков произход.*

През програмния период 2021—2027 г. фондовете на политиката на сближаване може вече да допринасят за запазването на регионалните езикови и културни особености с оглед на регионалното и националното икономическо развитие⁴⁸. Въпреки това правото на свободно движение остава крайъгълен камък на Европейския съюз. Както е посочено в член 21, параграф 1 от ДФЕС⁴⁹ и член 45 от Хартата на основните права⁵⁰, всеки гражданин на ЕС има право свободно да се движи и да пребивава в рамките на територията на държавите членки. Всеки опит за предотвратяване на установяването на работници с различен културен или езиков произход би бил в противоречие с това право и би подкопал принципа на недискриминация. ЕСФ+ подкрепя интеграцията на работниците, които избират да упражняват правото си на свободно движение, независимо от техния произход, език или култура.

Териториалното сътрудничество е от решаващо значение за премахването на пречките пред трансграничната мобилност и развитието на трансграничните обществени услуги, като същевременно се насърчава съществуващото езиково и културно многообразие като положителни ресурси, които могат да подсилят по-интегрираните, приобщаващи и иновативни подходи към регионалното развитие и териториалното сближаване. Разработването на трансгранични интегрирани териториални стратегии, заедно с насърчаването на специални схеми за малки и междуличностни проекти за сътрудничество, показва своята добавена стойност за привличане на нови видове бенефициери, насърчаване на участието на гражданското общество и възприемане на териториалните особености и характеристики. Тези подходи следва да бъдат запазени и допълнително укрепени в бъдеще.

Като подчертава стойността на многообразието и същевременно гарантира интеграцията, ЕС може да защитава регионалните идентичности, без да възпрепятства икономическото развитие на своите територии.

Освен това настоящата правна рамка на политиката на сближаване вече включва предпазни мерки за предотвратяване на дискриминацията при изпълнението на фондовете на политиката на сближаване (като хоризонтални принципи, критерии и процедури за подбор, механизми за разглеждане на жалби, участие на съответните партньори, отключващи условия).

Наличието на подходящи критерии и процедури за подбор на операции е едно от ключовите изисквания за системите за управление и контрол на програмите. Комисията

⁴⁸ В съответствие с Регламент (ЕС) 2021/1058 инвестициите в подкрепа на творческите и културните индустрии, услугите в областта на културата и обектите на културното наследство биха могли да бъдат финансирани по всяка цел на политиката, при условие че допринасят за специфичните цели и че попадат в обхвата на подкрепата от ЕФРР.

⁴⁹ Член 21, параграф 1 от ДФЕС: „Всеки гражданин на Съюза има право свободно да се движи и да пребивава в рамките на територията на държавите-членки при спазване на ограниченията и условията, предвидени в Договорите, и на мерките, приети за тяхното осъществяване.“

⁵⁰ Член 45 от Хартата на основните права: „1. Всеки гражданин на Съюза има право свободно да се движи и да пребивава на територията на държавите членки.
2. В съответствие с Договорите правото на свободно движение и пребиваване може да се предоставя на гражданите на трети страни, които пребивават законно на територията на държава членка.“

разглежда това в хода на своята одитна дейност. Ако такова ключово изискване не функционира ефективно, това би могло да представлява сериозен недостатък в системата за управление и контрол, който при липсата на подходящи коригиращи мерки от страна на държавите членки може да доведе до прекъсване или спиране на плащанията, както и до финансови корекции.

В съответствие с правната рамка на политиката на сближаване от държавите членки се изисква също така да установят механизми, които гарантират ефективното разглеждане на жалбите, свързани с фондовете.

Освен това, в съответствие с разпоредбите относно отключващите условия, от тях се изисква да прилагат ефективни механизми, за да гарантират спазването на Хартата на основните права. Тези механизми следва да включват мерки, за да се гарантира, че подкрепяните от фондовете програми и тяхното изпълнение се придържат към съответните разпоредби на Хартата, както и механизми за докладване на неспазване на Хартата пред комитетите за наблюдение, включително жалби, свързани с Хартата.

Освен това включването на партньорство — по-специално включване на съответните партньори в комитетите за мониторинг, отговарящи за одобряването на критериите за подбор — предоставя допълнителна защита срещу дискриминационни практики. Съответните партньори могат да включват органите по въпросите на равенството. Тези органи са публични организации, които помагат на жертвите на дискриминация, наблюдават и докладват по въпроси, свързани с дискриминацията, и допринасят за повишаване на осведомеността за правата и за обществено признаване на равенството.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Комисията внимателно анализира опасенията и предложенията, представени от ЕГИ, и признава значението на повдигнатите въпроси. В съответствие с Договорите на ЕС обаче отговорът на Комисията по необходимост се определя от границите на нейната компетентност. В резултат на това ЕГИ беше регистрирана от Комисията по квалифициран начин, като някои предложения бяха изключени, тъй като попадат извън обхвата на правомощията на Комисията съгласно Договорите на ЕС.

По отношение на предложенията извън обхвата на ЕГИ, както е регистрирана от Комисията, Комисията отбелязва, че ЕС не разполага с правомощия да предприема правни действия по предложението за определяне на „национални региони“, за идентифициране или изброяване на такива региони, за разглеждане на езиковите, етническите и културните граници при създаването на NUTS или за гарантиране, че държавите членки спазват своите международни ангажименти по отношение на националните малцинства. Поради това тези предложения не са разгледани в отговора на Комисията.

Що се отнася до предложението за разширяване на списъка на най-необлагодетелстваните региони в член 174 от ДФЕС, за да се включат нови категории, Комисията не счита, че са налице достатъчно доказателства в подкрепа на твърдението, че регионите с национални, етнически, културни, религиозни или езикови особености, които са различни от тези в заобикалящите ги региони, са системно поставяни в неблагоприятно положение.

Освен това Комисията отбелязва, че политиката на сближаване се прилага при споделено управление. В този контекст политиката на сближаване трябва да функционира в институционалната рамка на всяка държава членка. Въпреки че ориентираният към местните условия подход предоставя на държавите членки гъвкавост при разпределянето на финансирането за територии въз основа на установените нужди за преодоляване на социално-икономическите и териториалните различия, решението как да разпределят тези средства в рамките на тяхната територия остава прерогатив на държавата членка и не е от компетентността на ЕС.

Комисията подчертава, че законодателната рамка, която понастоящем се прилага за политиката на сближаване, съдържа предпазни мерки, които не са били въведени при подаването на искането за регистрация на ЕГИ на 18 юни 2013 г., за да се гарантира спазването на Хартата на основните права и да се предотвратят дискриминационни практики. Съществуващите правила също така предоставят необходимите инструменти, за да могат държавите членки да подкрепят малцинствата и маргинализираните групи.

В този контекст, макар и да възприема много сериозно принципа на недискриминация, Комисията не счита, че нов законодателен акт е необходим или подходящ.

Комисията ще продължи да бъде бдителна и проактивна, за да гарантира недискриминационен достъп до финансиране от Съюза в рамките на политиката на сближаване. Тя е готова да използва всички инструменти, с които разполага, за да наложи равно третиране по време на изпълнението на политиката на сближаване през настоящия програмен период.

За следващата многогодишна финансова рамка Комисията предложи засилена, модернизирана политика на сближаване и растеж, работеща в партньорство с националните, регионалните и местните власти и гарантираща наличието на подходящи механизми за предотвратяване на всякаква форма на дискриминация. Предложените от Комисията национални и регионални планове за партньорство⁵¹ ще засилят връзката между финансовата подкрепа от бюджета на ЕС и зачитането на принципите на правовата държава и Хартата на основните права, включително за да се предотврати всякаква дискриминация, основана на принадлежност към национални малцинства. По-специално, съгласно предложението на Комисията държавите членки трябва да въведат и поддържат ефективни механизми, за да гарантират спазването на съответните разпоредби на Хартата на основните права по време на изпълнението на плана, както и да гарантират спазването на принципите на правовата държава. Когато дадена държава членка не изпълнява или е престанала да отговаря на тези условия, Комисията няма да извърши съответните плащания. И накрая, от държавите членки ще се изисква да изпълнят ключови изисквания по отношение на системите за управление и контрол, по-специално осигуряващи „подходящи прозрачни и недискриминационни критерии и процедури за подбор на операциите, чрез които да се осигури максимален принос на финансирането от Съюза за постигането на целите на плана, като се спазват принципите на доброто финансово управление, прозрачността и недискриминацията и се взема предвид Хартата на основните права на Европейския съюз“. Това ще гарантира пълното спазване на член 21 от Хартата на основните права, включително предотвратяването на дискриминация на основата на принадлежност към национални малцинства..

⁵¹ Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Европейски фонд за икономическо, социално и териториално сближаване, просперитет в селското стопанство и селските райони, рибарството и морското дело за периода 2028—2034 г. и за изменение на Регламент (ЕС) 2023/955 и Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 — COM(2025) 565 final, 16.7.2025 г.